

**IZVJEŠĆE O SUDJELOVANJU IZASLANSTVA VLADE REPUBLIKE HRVATSKE NA
VI. MINISTARSKOJ KONFERENCIJI
SVJETSKJE TRGOVINSKE ORGANIZACIJE**
Hong Kong, 13. - 18. prosinac 2005. god.

1. Uvod

Svjetska trgovinska organizacija (WTO) pocela je s radom 1. siječnja 1995. god., nakon završetka Urugvajске runde pregovora Općeg sporazuma o carinama i trgovini (GATT) i predstavlja nastavak GATT-a. Danas WTO broji 149 zemalja članica, uz još 30-tak zemalja u postupku pristupanja. Prema procjenama, više od 90% svjetske trgovine odvija se među članicama WTO-a.

Svjetska trgovinska organizacija (WTO) predstavlja organizaciju kroz koju njezine članice pokušavaju riješiti probleme koji nastaju u njihovoj međusobnoj trgovini. U središtu WTO-a su trgovinski ugovori, čije je osnovno načelo osiguravanje što slobodnijeg tijeka trgovine kroz definiranje jasnih pravila i normi te disciplina za članice WTO-a, kako bi se smanjila mogućnost nepredviđenih i nelogičnih promjena u trgovinskoj politici pojedine članice. WTO je mjesto za višestrane trgovinske pregovore o liberalizaciji svjetske trgovine i otvaranju nacionalnih tržišta. U okviru WTO-a također se prikupljaju i distribuiraju informacije o trgovini i trgovinskoj politici članica kroz mehanizam tzv. Pregleda trgovinske politike, koji se odvija prema strogo utvrđenom rasporedu za pojedinu članicu. Pregled trgovinske politike za Republiku Hrvatsku predviđen je za 2007. godinu.

Posljednja runda multilateralnih trgovinskih pregovora pokrenuta je u studenom 2001. god. u Dohi, a nazvana je Razvojnim programom iz Dohe (Doha Development Agenda), pri čemu je posebno izražen razvojni aspekt u korist zemalja u razvoju, te najnerazvijenijih zemalja. Cilj runde je daljnja liberalizacija trgovine na brojnim područjima, među kojima ističemo područje poljoprivrede, pristupa tržištu za ne-poljoprivredne proizvode, područje trgovine uslugama, pravila WTO-a, te niz manjih područja.

V. Ministarska konferencija u Cancunu u rujnu 2003. god. trebala je dati presjek ostvarenog u pregovorima s ciljem završetka runde do početka 2005. godine. Međutim, nakon pokretanja runde, pregovori se nisu uspješno razvijali te je i Konferencija u Cancunu proglašena neuspjelom zbog nemogućnosti postizanja dogovora između razvijenih i zemalja u razvoju o koncesijama na područjima poljoprivrede i pristupa tržištu za ne-poljoprivredne proizvode, te nespremnosti razvijenih zemalja da usvoji zahtjeve siromašnih oko ukidanja subvencija za pamuk. Nakon zastoja, pregovori su ponovo pokrenuti tijekom 2004. god., te je 01. kolovoza 2004. god. usvojen Okvirni dokument o modalitetima pregovora koji predstavlja skup mjera i smjernica za nastavak pregovora s ciljem lakšeg zaključivanja runde.

Slijedom navedenog, za daljnje pregovore u okviru ove runde najznačajni dokumenti su Ministarska deklaracija iz Dohe, Okvirni dokument o modalitetima pregovora (tzv. Framework Document ili July Package), te upravo usvojena Ministarska deklaracija iz Hong Konga.

Republika Hrvatska je članica WTO-a od studenog 2000. god., a preuzete obveze ju svrstavaju među članice s najliberalnijim trgovinskim sustavima unutar WTO-a.

2. VI. Ministarska konferencija

VI. Ministarska konferencija WTO-a u Hong Kongu predstavlja značajan korak na putu prema uspješnom zaključivanju ove runde multilateralnih trgovinskih pregovora do kraja 2006. god. Naime, nakon neuspjeha Cancuna, Konferencija u Hong Kongu je predstavljala novu priliku za donošenje odluka na najvišoj razini s ciljem definiranja konkretnih smjernica za nastavak pregovora.

Pregovori u području **poljoprivrede** bili su jedno od središnjih pitanja u pripremi za VI. WTO Ministarsku konferenciju u Hong Kongu. Nakon okončanja Urugvajске runde koja je po prvi puta u multilateralnim pregovorima uključila pregovore u poljoprivredi, bilo je jasno da će nastavak liberalizacije u poljoprivredi biti jedno od ključnih pitanja s obzirom na veliku neujednačenost u postojećim obavezama članica. S obzirom na brojne oblike potpora u poljoprivredi i puno veći stupanj zaštite nacionalnih tržišta na globalnoj razini, dolazi do brojnih

iskrivljenja trgovine koja ne odražava konkurentnu sposobnost članica i ne omogućuje optimalnu alokaciju proizvodnih resursa. Carine su višestruko veće od carina za nepoljoprivredne proizvode kao i ukupna razina subvencija što ni približno ne odgovara vrijednosti novostvorene proizvodnje. Uz to, jedino u poljoprivredi postojeća pravila WTO-a pojedinim zemljama članicama dozvoljavaju uporabu izvoznih subvencija koje dokazano imaju najštetniji utjecaj na tijekove svjetske trgovine. Najocitiji sukob između razvijenih i nerazvijenih zemalja postoji u svjetskoj trgovini poljoprivrednim proizvodima. Zemlje u razvoju i najmanje razvijene zemlje smatraju da su najbogatija tržišta zatvorena za njihove proizvode, te zbog razmjerno velikog udjela poljoprivrede u svojim nacionalnim gospodarstvima uvjetuju bilo kakvo daljnje liberaliziranje tržišta na području nepoljoprivrednih proizvoda i usluga značajnim reformiranjem sadašnje visoke poljoprivredne zaštite u bogatim zemljama. Tri najvažnija područja iznimno složenih pregovora unutar poljoprivrede su: pristup tržištu, domaća potpora i izvozne subvencije.

Glavni cilj bio je postići okvirni dogovor u svezi s datumom ukidanja svih oblika izvoznih subvencija, te utvrditi konkretan okvir i rok za izradu modaliteta na temelju kojih će se provoditi smanjenje carina i smanjenje domaće potpore u poljoprivredi.

Na području pregovora o pristupu tržištu za **ne-poljoprivredne proizvode**, cilj ove Konferencije bio je definiranje formule prema kojoj će se u nastavku pregovora izračunavati snižavanje carina te usvajanje modaliteta s jasno definiranim rokovima za daljnje pregovore.

Na području pregovora o **trgovini uslugama** cilj je bio ubrzavanje pregovora kroz dogovoriranje modaliteta kako bi se runda okončala s preuzetim obvezama od strane značajnog broja članica u više od 100 uslužnih sektora, uključujući i najznačajnije kao što su turizam, telekomunikacije te financijske usluge.

Takoder, kroz sva područja pregovora posebna se pažnja posvećuje razvojnom aspektu runde uz odgovarajuću prilagodbu načina odobravanja olakšica za zemlje u razvoju i posebno za najnerazvijenije zemlje, ovisno o područjima pregovora.

Svi ovi ciljevi Konferencije većim dijelom su i ostvareni što je vidljivo iz Ministarske deklaracije te priloga koji navedene ciljeve razrađuju prema područjima pregovora.

3. Republika Hrvatska u Hong Kongu

Izaslanstvo Republike Hrvatske na VI. Ministarskoj konferenciji u Hong Kongu predvodio je potpredsjednik Vlade Republike Hrvatske gosp. Damir Polanec, a u izaslanstvu su još sudjelovali i predstavnici Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija, te Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva.

Prije VI. Ministarske konferencije WTO-a, Vlada Republike Hrvatske usvojila je stajališta vezana uz sudjelovanje Izaslanstva Republike Hrvatske na VI. Ministarskoj konferenciji, kojima je potvrđen okvir za djelovanje u nastavku ove runde pregovora. Stajalište Vlade Republike Hrvatske polazi od činjenice da je Republika Hrvatska u postupku primitka u WTO preuzela vrlo širok raspon obveza, kako u snižavanju carina, tako i u trgovini uslugama. Stoga je opće stajalište Republike Hrvatske u ovoj rundi pregovora potreba da se razina dosadašnjih obveza prepozna, te slijedom toga, priznaju olakšice u daljnjem nastavku pregovora. Stajališta na VI. Ministarskoj konferenciji uglavnom slijede ona usvojena i za prethodne dvije Konferencije u Dohi i Cancunu.

S obzirom da je **nacelo rada WTO-a takvo da pojedina članica teško može sama postići drugaciji tretman u ovom krugu pregovora, pojavila se potreba za formiranjem nove skupine članica koje imaju slična stajališta u ovoj rundi pregovora.** Takva neformalna skupina oformljena je na IV. Ministarskoj konferenciji WTO-a u Dohi 2001. godine, a uključivala je članice koje su pristupile WTO-u u razdoblju između III. i IV. Ministarske konferencije – Hrvatsku, Gruziju, Litvu, Oman, Jordan, Albaniju i Moldovu. Stoga je, kao rezultat inicijative te skupine članica, koje su se nazvale RAM skupina ili novoprimitljene članice (Recently Aceded Members), u stavak 9. Deklaracije iz Dohi uključena recenica kojom se priznaje visoka razina obveza preuzeta tijekom postupka primitka, a što je postao temelj za daljnje djelovanje skupine. Iz skupine su u međuvremenu istupile Litva kada je postala članica Europske unije, te Gruzija zbog odluke svoje Vlade o jednostranom snižavanju carina.

Slijedom Deklaracije iz Dohe, te daljnjeg razvoja pregovora, Republika Hrvatska uskladuje svoja stajališta upravo kroz ovu skupinu zemalja, te je kao rezultat takvog djelovanja poseban položaj skupine uključen i u Okvirni dokument koji uvodi i potrebu da se novoprimljenim zemljama odobri poseban tretman.

Republika Hrvatska se, kroz rad u RAM skupini, zalaže za priznavanje olakšica članicama skupine pri preuzimanju novih obveza temeljem već preuzetih značajnih obveza pri pristupanju WTO-u. Te se olakšice mogu ocitovati kroz dulja prijelazna razdoblja za snižavanje carina, odobravanje tzv. *grace perioda* prije preuzimanja novih obveza te priznavanje specifičnog koeficijenta za izračun snižavanja carina za industrijske proizvode, odnosno manja ukupna snižavanja carina za poljoprivredno-prehrambene proizvode. Kod trgovine uslugama se traži prepoznavanje razine dosadašnjih koncesija, te se pozivaju osnovne članice WTO-a da u većoj mjeri otvore svoja tržišta, kako bi se razina koncesija svih članica uskladila.

Stajalište RH u poljoprivrednim pregovorima izravno se naslanja na članak 9. Ministarske deklaracije iz Dohe kojim je utvrđeno posebno mjesto za skupinu novih zemalja članica (tzv. RAM). Za Hrvatsku je ako članicu ove skupine navedenim člankom potvrđeno da je preuzela vrlo visok stupanj liberalizacije stupanjem u članstvo što se na odgovarajući način treba uzeti u obzir kod daljnjih pregovora. Ključni hrvatski zahtjev odnosi se na utvrđivanje razdoblja mirovanja od nekoliko godina prije implementacijskog razdoblja, odnosno prije preuzimanja novih obaveza. Uz to, Hrvatska očekuje dodatnu fleksibilnost u svezi s duljinom implementacijskog razdoblja za smanjenje carina i smanjenja plafona domaće potpore. Prijedlog RAM skupine je također da najniže carine budu izuzete od daljnjeg sniženja, te da carine u poljoprivredi mogu biti i nadalje iskazivane za osjetljive proizvode kao specifične (kolicinske) carine. Strateška je hrvatska pozicija u području «pristupa tržištu» omogućavanje primjene mehanizma posebnih zaštitnih mjera (SSG) svim zemljama članicama WTO-a a na koje po važećim pravilima ima pravo svega 20-ak članica. Ako se smatra da je SSG sastavni dio postupnog procesa reforme, hrvatski je stav da on mora biti dostupan svim zemljama članicama WTO-a. U protivnom, Hrvatskoj je u interesu da se izravno i neizravno zalaže za njegovo ukidanje. U svezi domaće potpore Hrvatska se zalaže za zadržavanje primjene mjera «zelene» i «plave» košare jer su one okosnica novog sustava potpore usvojenog od strane Hrvatskog sabora. Posebno je važno zadržavanje većeg plafona za primjenu mjera «plave košare» u koje spadaju izravna plaćanja po hektaru u biljnoj proizvodnji i plaćanja po grlu u stocarstvu. Hrvatska također snažno podupire uvođenje transparentnih pravila za postupno smanjenje i ukidanje svih oblika izvozne potpore jer kao nova članica nije niti dobila mogućnost za primjenu ovih mjera.

Nacin rada skupine unutar WTO-a, pa tako i na Ministarskoj konferenciji podrazumijeva održavanje sastanaka radi uskladivanja stajališta, te davanje različitih izjava, što uglavnom obavljaju predstavnici Republike Hrvatske, kao neformalnog koordinatora i predvodnika skupine.

Za Republiku Hrvatsku aktivnosti u okviru RAM skupine značajne su prvenstveno jer se Hrvatska i na taj način pokušava zaštititi od obveze daljnje liberalizacije svog tržišta, što bi moglo dovesti do još većih razlika po stupnju liberalizaciji tržišta između Hrvatske i Europske unije. Naime, Hrvatska će pri stupanju u članstvo Europske unije, kao dio izravno obvezujućeg zakonodavstva prihvatiti i trgovinsku politiku Europske unije, uključivo i obveze Europske unije u okviru WTO-a te je izuzetno značajno da se te razlike u ovom razdoblju ne produbljaju.

4. Zaključci VI. Ministarske konferencije

Kao završni dokument VI. Ministarske konferencije usvojena je Ministarska deklaracija koju će u nastavku biti pojašnjena:

Ministarska deklaracija sastoji se od osnovnog teksta Deklaracije, te nekoliko priloga. U Deklaraciji se navodi da su prilogi A i B u kojima se govori o pristupu tržištu za poljoprivredno-prehrambene proizvode, te ne-poljoprivredne (industrijske) proizvode izradeni od strane predsjedavajućih pregovoračkih tijelima u WTO-u te da kao takvi predstavljaju presjek stanja u pregovorima i ne prejudiciraju modalitete za njihovu daljnju provedbu.

Za razliku od ta dva priloga, za ostale priloge nije navedeno da predstavljaju presjek stanja u pregovorima, te se stoga smatraju dijelom Deklaracije i njima se preuzimanju modaliteti, što je za Republiku Hrvatsku važno prvenstveno u prilogu C koji se odnosi na trgovinu uslugama.

U uvodnom dijelu potvrđena je odlučnost za nastavak pregovora na temelju Ministarske deklaracije iz Dohe i Okvirnog dokumenta, s predviđenim rokom završetka pregovora tijekom 2006. god. Također, ponovo se naglašava značaj razvojne dimenzije u ovoj rundi pregovora, uz isticanje obveze da ista treba biti smisleno primjenjiva i u praksi.

Za Republiku Hrvatsku je značajno da se Deklaracija iz Hong Konga poziva na gore navedena dva dokumenta, jer se u njima prepoznaje specifičnost položaja Hrvatske i drugih novoprimitljenih članica, te je, slijedom toga, Deklaracija iz Hong Konga za Hrvatsku relativno povoljna i predstavlja dobar temelj za nastavak pregovora. Okolnosti značajne liberalizacije istaknute su i u stavku 58. u kojemu se istice poseban položaj novoprimitljenih članica koje su preuzele značajne obveze u pristupu tržištu tijekom postupka pristupanja, te se navodi da će se ta situacija uzimati u obzir tijekom pregovora. S obzirom da je ovaj stavak sastavni dio osnovnog dijela Ministarske deklaracije, predstavlja osnovu u skladu s kojom se trebaju tumačiti i svi prilozi Ministarskoj deklaraciji (prema područjima pregovora).

Ministarska deklaracija obuhvaća područja pregovora o poljoprivredi, pamuku, pristupu tržištu za nepoljoprivredne proizvode, ravnoteži između područja poljoprivrede i nepoljoprivrednih proizvoda, pregovora o trgovini uslugama, pregovora o pravilima WTO-a te drugim ne-trgovinskim područjima.

Kao što je već istaknuto u stajalištima Vlade Republike Hrvatske za sudjelovanje Izaslanstva na ovoj Konferenciji, za Republiku Hrvatsku značajni su pregovori o poljoprivredi, pristupu tržištu za ne-poljoprivredne proizvode te trgovini uslugama. Ostala područja nisu od značajnijeg interesa za Republiku Hrvatsku te su stoga naše aktivnosti prvenstveno usmjerene na gore navedena područja.

Poljoprivreda

Najveći pomak u tekstu Ministarske deklaracije u odnosu na tekst koji je bio podloga za pregovore upravo je na području poljoprivrede. Gotovo je povijesnog značenja dogovor u svezi datuma ukidanja svih oblika izvoznih subvencija premda je to uvjetovano postizanjem dogovora oko modaliteta. Konac 2013. je utvrđen kao krajnji rok za ukidanje svih oblika izvoznih subvencija a 30.4.2006. kao rok za dogovor u svezi s modalitetima. Za smanjenje domaće potpore utvrđena su tri «pojasa» unutar kojih će biti smještene sve zemlje članice. Za skupine zemalja u pojasu gdje je najveća potpora predviđeno je najveće linearno smanjenje obvezujućeg maksimuma domaće potpore. U prvom pojasu će biti EU kao zemlja s najvećim iznosima domaće potpore, u srednjem pojasu dvije zemlje (Japan i SAD) a u trećem pojasu sve ostale zemlje članice. Smanjivanje potpora će se provoditi na tri načina: smanjivanje ukupne potpore za koju se drži da je tržišno iskrivljujuća (tzv. žuta košara), smanjivanje mjera plave košare i smanjivanje potpore koja se ostvaruje kao tzv. de minimis dozvoljena potpora. Kod pristupa tržištu je prihvaćen okvir za daljnje pregovore po kojem će svi poljoprivredni proizvodi biti razvrstani u četiri «pojasa» za koje će se utvrditi načini smanjenja plafona carina. Posebne i povoljnije odredbe po svim područjima tri stupa pregovora u poljoprivredi odnose se na zemlje u razvoju.

Za Hrvatsku je važna i odredba iz Ministarske deklaracije koja prepoznaje potrebu postizanje dogovora oko «osjetljivih» proizvoda, što bi donekle ispravilo nelogičnost neravnopravnog pristupa mehanizmu posebnih zaštitnih mjera. Naime, za navedene «osjetljive» proizvode biti će utvrđeni manji stupanj daljnje liberalizacije. Vrlo značajno mjesto u pregovorima ima pitanje liberalizacije trgovine pamukom i omogućavanje pristupa tržištu najmanje razvijenim zemljama. SAD je bio posljednja zemlja koja je ove pregovore do samog kraja držala otvorenim ali je kompromis ipak postignut i on je jedan od najvećih dostignuća Ministarske deklaracije. Svi oblici izvoznih subvencija za pamuk trebaju biti ukinuti najkasnije do konca 2006., razvijene zemlje će značajno poboljšati mogućnost bescarinskog uvoza pamuka iz najmanje razvijenih zemalja a domaća potpora proizvođačima pamuka biti će ambicioznije smanjivana u odnosu na druge proizvode (u smislu iznosa i ubrzanije dinamike).

Pristup tržištu za ne-poljoprivredne proizvode

Pregovori o pristupu tržištu za ne-poljoprivredne proizvode temelje se na stavku 16. Ministarske deklaracije iz Dohe, kao i na pripadajućem dijelu Okvirnog dokumenta.

Deklaracijom iz Hong Konga dogovoreno je da se modaliteti za daljnje pregovore na ovom području te njihovo uspješno okončanje trebaju usvojiti do kraja travnja 2006. godine, dok je kao rok za podnošenje nacrtu obvezujućeg rasporeda obveza naveden kraj srpnja 2006. godine.

Kao osnova za izračun snižavanja carina usvojena je švicarska formula dok će se odgovarajući koeficijenti definirati u modalitetima.

Modaliteti za nastavak pregovora nadalje će uključivati i odgovarajuće odredbe o smanjivanju ili odgovorajućem ukidanju carina, uključujući i carinske vrškove (tariff peaks), visoke carine (high tariffs - carine iznad 15%), carinske eskalacije (povećanje razine carine sa stupnjem obradenosti proizvoda) te niskih carina (low tariffs).

Modaliteti će uzeti u obzir i razvojnu dimenziju ove runde pregovora kroz poseban i različit tretman za zemlje u razvoju temeljem odredbi Ministarske deklaracije iz Dohe i Okvirnog dokumenta.

Također, pažnja će se posvetiti i sektorskim inicijativama koje imaju za cilj snižavanje ili harmoniziranje carina u pojedinim sektorima. Republika Hrvatska je u postupku pristupanja prihvatila sudjelovanje u 11 sektora: lijekovi, papir, željezo i čelik, obojeni metali, drvo, oprema za graditeljstvo, poljoprivredna mehanizacija, medicinska oprema, oprema za znanstvene svrhe, pokucstvo, igracke. Za Republiku Hrvatsku je bilo važno da potpuno preuzimanje sektorskih inicijativa ne bude obvezujuće, što je i postignuto u tekstu Deklaracije.

Trgovina uslugama

Ministarska deklaracija u dijelu koji se odnosi na pregovore na području trgovine uslugama poziva se na ciljeve i nacela Općeg sporazuma o trgovini uslugama (GATS), Ministarsku deklaraciju iz Dohe, Smjernice za pregovore o trgovini uslugama (ožujak 2001.god.), Modalitete za poseban tretman najmanje razvijenih zemalja u pregovorima o trgovini uslugama (rujan 2003. god.) te na Prilog C Okvirnog dokumenta.

Članice se ohrabruju da aktivno sudjeluju u pregovorima s ciljem ostvarivanja više razine liberalizacije trgovine uslugama, uz odobravanje odgovarajućih olakšica za zemlje u razvoju prema članku XIX. GATS-a. Nadalje, u pregovorima treba obratiti pažnju na gospodarstvo pojedine članice, sveukupno i u određenom uslužnom sektoru. Posebno se prepoznaju i poteškoće s kojima se susreću najmanje razvijene zemlje te se prihvaća kako iste nisu u obvezi preuzimati daljnje obveze liberalizacije.

Intenziviranje pregovora odvijat će se u skladu s ciljevima i nacelima navedenim u Prilogu C Ministarske deklaracije, s namjerom daljnjeg preuzimanja obveza, kako po uslužnim sektorima, tako i po oblicima pružanja usluga.

WTO pravila

Dio Ministarske deklaracije koji se odnosi na pregovore o pravilima WTO-a, pozivaju se na stavke 28. i 29. Ministarske deklaracije iz Dohe te se potvrđuje spremnost na nastavak pregovora o pravilima kako je definirano u Prilogu D Deklaracije.

Pitanje najnerazvijenijih zemalja

Posebna pažnja u ovoj rundi multilateralnih trgovinskih pregovora posvećuje se skupini najmanje razvijenih zemalja, u koju u okviru WTO-a pripadaju 32 zemlje članice. Iako se cijela runda pregovora naziva razvojnom rundom prema ciljevima i nacelima na koje su se članice obvezale, skupini najmanje razvijenih zemalja odobravaju se olakšice kojima se u najvećoj mogućoj mjeri prepoznaju specifičnosti ovih zemalja. Kao primjer takvih olakšica navodimo odluku o usvajanju amandmana na čl. 31 Sporazuma o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva (TRIPS) prema kojoj se najmanje razvijenim zemljama odobrava pravo upotrebe generičkih lijekova u slučaju pandemija, bez plaćanja naknada za pravo upotrebe tih lijekova.

5. Utjecaj na RH

Utjecaj rezultata ove runde pregovora za Republiku Hrvatsku bit će dalekosežan. **Rezultati pregovora iz ove runde obvezujući su za sve članice, te ce tako i Republika Hrvatska morati provesti dogovoreno.** Kod pristupa tržištu za poljoprivredne i industrijske proizvode to znači uskladjivanje visine carina, s modalitetima dogovorenima u ovoj rundi multilateralnih trgovinskih pregovora, a kod pristupa tržištu za usluge znači uskladjivanje s modalitetima pregovora.

Zaključci Ministarske deklaracije iz Hong Konga imaju će dalekosežne posljedice i na hrvatski **poljoprivredni sektor**. Premda je očekivani hrvatski ulazak u EU prije konca ovog desetljeća događaj koji će umnogome relativizirati konkretno značenje pojedinih odredbi sporazuma ukoliko u predviđenim rokovima budu utvrđeni daljnji modaliteti liberalizacije u sva tri stupa, jasno je da Hrvatska u daljnjem oblikovanju mjera poljoprivredne politike treba uzimati u obzir dosadašnje ishode pregovora i pažljivo pratiti daljnji tijek dogadanja. Ukidanje izvoznih subvencija na globalnoj razini sigurno će imati pozitivan učinak na porast konkurentnosti domaće proizvodnje. Primjerice, visoko subvencionirani proizvodi neće biti nelojalna konkurencija domaćim proizvodima što bi moglo popraviti položaj domaćih proizvođača prije svega na domaćem ali i na međunarodnom tržištu. Očekivano ograničenje potpore mjera «plave košare» imaju će negativne posljedice za domaću subvencioniranu s obzirom na značajan udio ove potpore u RH. Stoga je potrebno u planiranju potpore u budućem razdoblju uzimati u obzir ove rezultate kako bi došlo do postupne prilagodbe domaćih proizvođača na nove oblike potpore gdje zasada takva smanjivanja potpora nisu predviđena (strukturne mjere, istraživanje, savjetodavstvo, marketing i priprema proizvoda za tržište, zdravstvena ispravnost i kakvoća). Značajno smanjivanje carina također može imati kratkoročno negativan utjecaj na domaću tržište. Međutim, u nastavku pregovora daljnjom proaktivnom politikom i djelovanjem unutar skupine RAM mogao bi se u cijelosti ublažiti ovaj negativni aspekt s obzirom na mogućnost uvođenja razdoblja mirovanja za preuzimanje daljnjih obaveza. Ovo pitanje je jedan od apsolutnih prioriteta za RH u nastavku pregovora, posebice što se na horizontalan način odnosi na sva tri područja potpore u poljoprivredi. Iznimno ambiciozni rokovi za dovršetak pregovora na modalitetima koje su prihvatile u Hong Kongu sve zemlje članice (za sve je rok 30.4.2006.), nameću obavezu još aktivnijeg sudjelovanja ovlaštenih hrvatskih predstavnika u ovim kompleksnim poljoprivrednim pregovorima koji će se voditi u Ženevi. Zaključno, kao zemlji kandidatu i budućoj članici EU, Hrvatskoj je u interesu da u nastavku pregovora u poljoprivredi fokusira svoj interes na specifično pitanje mirovanja prije početka implementacije koji bi u optimističnom scenariju započeo 1.1.2007. Minimalno razdoblje trebalo bi biti barem 4 godine. Na taj bi se način moglo dogoditi da Hrvatska svoje obaveze glede daljnjih značajnih smanjenja potpore i carina ne bi ni morala provoditi u odnosu na važeće plafona carina i potpore. Treba dodatno podržavati pregovaračka stajališta zemalja u kojima se promiče višeznačna uloga poljoprivrede i nužnost očuvanja poljoprivredne proizvodnje u ruralnim područjima, te nastoji sačuvati i unaprijediti značenje autohtonih i ekoloških proizvoda vrste kakvoće. Upravo su to stajališta i većine zemalja Europske unije gdje će usprkos očekivanom padu cijena i porastu uvoza prije svega proizvoda konvencionalne proizvodnje, produbljivanjem postojećih reformi jacati konkurentnost, te i nadalje brinuti o očuvanju ruralnog prostora i poljoprivredne proizvodnje u područjima s uvjetima težeg gospodarstva.

Kod **industrijskih proizvoda**, nakon usvajanja švicarske formule¹, bitno se zalagati za što viši koeficijent u primjeni švicarske formule, čime bi se pružila mogućnost za zadržavanje određene visine carina. Ukoliko se primjeni koeficijent 10, koji je za sada

¹ Švicarska formula: $A_1 = \frac{c * A_0}{c + A_0}$, A_1 – carina nakon pregovora, c – koeficijent, A_0 – obvezujuće carine u 2005. godini

predviden za razvijene zemlje u koje pripada i Republika Hrvatska, prosjecna obvezujuća carina pala bi s 5,04% na 2,75%, pri čemu bi carine koje su sada 15%, nakon snižavanja iznosile 6%. Ukoliko bi se primijenio koeficijent 15, prosjecna obvezujuća carina bila bi 3,22%, dok bi carina od 15% iznosila 7,5%. S obzirom da su Hrvatskoj, kao članici RAM skupine zemalja Deklaracijom iz Dohe, te ostalim dokumentima temeljenim na Deklaraciji iz Dohe priznate velike obveze koje je dala u postupku primitka, u daljnjem nastavku pregovora inzistirat će se na koeficijentu koji bi adekvatno uzeo u obzir te velike obveze, pri čemu bi najpoželjniji koeficijent bio veći od 15. Uz inzistiranje na drugacijem koeficijentu, potrebno je inzistirati i na razdoblju mirovanja prije primjene novih obveza, ili na dužem razdoblju primjene.

Kod **usluga**, s obzirom da je Republika Hrvatska jedna od najliberalnijih članica WTO-a na ovom području, utjecaj pregovora ovisi o dogovorenim modalitetima. Republika Hrvatska i sada ispunjava temeljne pretpostavke za nastavak pregovora, definiranih Prilogom C Deklaracije. Stoga bi obveze Republike Hrvatske, na ovom području, pod uvjetom da se kao modalitet za pregovore dogovori broj sektora i podsektora koji će se liberalizirati, bile ograničene. Možda bi bilo potrebno liberalizirati još nekoliko manjih podsektora trgovine uslugama, no ne može se očekivati daljnja značajna liberalizacija trgovine uslugama.

6. Zaključak:

U slijedecih 46 mjeseci intenzivirat će se rad pregovarača u Ženevi, gdje će biti potrebno osigurati prisutnost hrvatskih predstavnika na svim značajnijim sastancima pregovaračkih tijela, kako se ne bi dogodilo da se, zbog izostanka hrvatskih pregovarača, donesu odluke koje će biti obvezujuće, a da pri tome nisu adekvatno zaštićeni hrvatski interesi.

Nadalje, potrebno je uspostaviti dnevnu koordinaciju tijela državne uprave o pitanjima WTO-a u ovom, najintenzivnijem razdoblju pregovora, kao i koordinaciju nadležnih ministarstava, prije svega Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva, te Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva, sa Stalnom misijom Republike Hrvatske pri UN-u u Ženevi.